ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ ΤΟΥ ΓΕΝΙΚΟΥ ΕΙΣΑΓΓΕΛΕΑ WALTER VAN GERVEN της 7ης Μαρτίου 1991 *

Κύριε Πρόεδρε,
Κύριοι δικαστές,

1. Δυνάμει του πρωτοκόλλου της 3ης Ιουνίου 1971, για την ερμηνεία από το Δικαστήριο των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων της Συμβάσεως της 27ης Σεπτεμβρίου 1968 για τη διεθνή δικαιοδοσία και την εκτέλεση αποφάσεων σε αστικές και εμπορικές υποθέσεις (στο εξής: Σύμβαση εκτελέσεως), το Court of Appeal του Ηνωμένου Βασιλείου υπέβαλε ορισμένα προδικαστικά ερωτήματα ως προς την ερμηνεία ορισμένων διατάξεων της εν λόγω Συμβάσεως, μεταξύ των οποίων κυρίως του άρθρου 21 σχετικά με την εκκρεμοδικία.

2. Τα ερωτήματα αυτά ανέκυψαν στο πλαίσιο μιας διαφοράς μεταξύ τριών εταιριών ασφαλίσεων (Overseas Union Insurance Limited, στο εξής: OUI· Deutsche Ruck UK Reinsurance Limited, στο εξής: Deutsche Ruck· Pine Top Insurance Company Limited, στο εξής: Pine Top) και της ασφαλιστικής εταιρίας New Hampshire Insurance Company (στο εξής: New Hampshire) που αφορά τα αποτελέσματα συμβάσεως αντασφαλίσεως.

Η OUI είναι μία εταιρία που διέπεται από το δίκαιο της Σιγκαπούρης και είναι εγγεγραμμένη στα οικεία μητρώα της Αγγλίας ως overseas company. Η Deutsche Ruck και η Pine Top είναι εταιρίες αγγλικού δικαίου με έδρα το Λονδίνο. Η New Hampshire είναι μία εταιρία που διέπεται από το δίκαιο του New Hampshire (ΗΠΑ) στο οποίο είναι εγκατεστημένα και τα κεντρικά της γραφεία. Η New Hampshire ασκεί επίσης τις δραστηριότητές της στη Γαλλία και την Αγγλία. Στην Αγγλία είναι εγγεγραμμένη στα οικεία μητρώα ως overseas company. Στη Γαλλία είναι εγγεγραμμένη στα οικεία μητρώα ως αλλοδαπή εταιρία, όπου διαθέτει διάφορα γραφεία. Στη Γαλλία ασκεί τις δραστηριότητές της μέσω (« through the agency of ») της γαλλικού δικαίου εταιρίας American International Underwriters SARL.

3. Τα περιστατικά της διαφοράς της κύριας δίκης και η εξέλιξη της διαδικασίας εκτίθενται στην έκθεση για την επ' ακροατηρίου συζήτηση ως ακολούθως. Τον Σεπτέμβριο του 1979, η New Hampshire συνήψε μία σύμβαση ασφαλίσεως με τη γαλλικού δικαίου εταιρία Nouvelles Galeries réunies για την κάλυψη των κινδύνων που μπορούν να προκύψουν για την εταιρία αυτή λόγω της πενταετούς εγγυήσεως που παρέχει αυτή ως προς την πώληση ηλεκτρικών συσκευών. Τον Δεκέμβριου του 1980, η New Hampshire προέβη σε αντασφάλιση για ένα μέρος αυτού του κινδύνου με την OUI, την Deutsche Ruck και την Pine Top. Τον Ιούλιο του 1986, οι αντασφαλιστές σταμάτησαν την καταβολή αποζημιώσεων αφού κατ' επανάληψη προέβησαν σε διαμαρτυρίες ως προς τη λειτουργία και τη διαχείριση των λογαριασμών ασφαλίσεως.

Στις 4 Ιουνίου 1987, η New Hampshire άσκησε αγωγή κατά της Deutsche Ruck και της Pine Top ενώπιον του tribunal de Commerce de Paris, ζητώντας την εκτέλεση της συμβάσεως αντασφαλίσεως. Στις 9 Φεβρουαρίου 1988, η εν λόγω εταιρία άσκησε παρόμοια αγωγή ενώ-

* Γλώσσα του πρωτοτύπου: η ολλανδική.

πιον του ίδιου δικαστηρίου κατά της OUI. Η Deutsche Ruck, η Pine Top και η OUI αμφισβήτησαν ρητώς στο πλαίσιο της γαλλικής διαδικασίας τη διεθνή δικαιοδοσία του γαλλικού δικαστηρίου.

Με έγγραφο περί τα τέλη Μαρτίου 1988, η OUI, η Deutsche Ruck και η Pine Top δήλωσαν ότι δεν θεωρούσαν ότι δεσμεύονταν πλέον από τη σύμβαση αντασφαλίσεως, επειδή φρονούσαν ότι η New Hampshire απέκρυπτε στοιχεία και/ή διέδιδε ανακριβείς πληροφορίες ή ότι υπέπεσε σε σφάλματα κατά την κατάρτιση και την εφαρμογή της συμβάσεως. Στις 6 Απριλίου 1988, άσκησαν αγωγή ενώπιον του Commercial Court του Queen's Bench Division κατά της New Hampshire, ζητώντας από το αγγλικό δικαστήριο να αναγνωρίσει ότι ορθώς θεωρούσαν ότι δεν δεσμεύονταν πλέον από τη σύμβαση αντασφαλίσεως. Η New Hampshire ζήτησε συναφώς από το αγγλικό δικαστήριο να αναστείλει τη διαδικασία. Το Commercial Court έκανε δεκτό αυτό το αίτημα και αποφάσισε, σύμφωνα με το άρθρο 21, δεύτερο εδάφιο, της Συμβάσεως εκτελέσεως, να αναστείλει την αγγλική διαδικασία, έως ότου το γαλλικό δικαστήριο αποφανθεί επί της ενστάσεως αναρμοδιότητας. Η OUI, η Deutsche Ruck και η Pine Top άσκησαν κατά την αποφάσεως αυτής έφεση ενώπιον του Court of Appeal. Στο πλαίσιο ακριβώς αυτής της εφέσεως το Court of Appeal υπέβαλε στο Δικαστήριο ορισμένα προδικαστικά ερωτήματα ως προς την ερμηνεία της Συμβάσεως εκτελέσεως [1].

1 — Ενόψει της ημερομηνίας κατά την οποία κατέστη εκκρεμής η διαφορά της κύριας δίκης ενώπιον του αγγλικού δικαστηρίου (6 Απριλίου 1988), πρέπει κατά την απάντηση στα ερωτήματα αυτά να ληφθεί υπόψη η Σύμβαση εκτελέσεως όπως τροποποιήθηκε με τη Σύμβαση Προσχωρήσεως του 1978 (PB 1978, L 304, σ. 1) που τέθηκε σε ισχύ στο Ηνωμένο Βασίλειο την 1η Ιανουαρίου 1987 (ΕΕ 1986, C 285, σ. 1). Η Σύμβαση εκτελέσεως, όπως τροποποιήθηκε μεταγενέστερα με τη Σύμβαση Προσχωρήσεως του 1982 (ΕΕ 1982, L 388, σ. 1), τέθηκε σε ισχύ στο Ηνωμένο Βασίλειο μόλις την 1η Οκτωβρίου 1989 (ΕΕ 1989, C 249, σ. 1). Αυτό πάντως δεν έχει σημασία για την ερμηνεία των άρθρων της Συμβάσεως εκτελέσεως που θα εξετάσουμε κατωτέρω, δεδομένου ότι τα άρθρα αυτά δεν έχουν υποστεί καμία τροποποίηση.

Το πρώτο ερώτημα

4. Το πρώτο ερώτημα αφορά το *πεδίο εφαρμογής* του άρθρου 21 της Συμβάσεως εκτελέσεως. Το Court of Appeal ερωτά ειδικότερα αν το άρθρο 21 εφαρμόζεται ανεξάρτητα από την κατοικία των διαδίκων.

Το άρθρο 21 της Συμβάσεως εκτελέσεως ορίζει:

« Αν έχουν ασκηθεί αγωγές με το ίδιο αντικείμενο και την ίδια αιτία μεταξύ των ίδιων διαδίκων ενώπιον δικαστηρίων διάφορων συμβαλλόμενων κρατών, κάθε δικαστήριο, εκτός εκείνου που έχει πρώτο επιληφθεί, οφείλει, ακόμη και αυτεπάγγελτα, να διαπιστώσει την έλλειψη διεθνούς δικαιοδοσίας του υπέρ του πρώτου.

Το δικαστήριο που οφείλει να διαπιστώσει την έλλειψη διεθνούς δικαιοδοσίας του μπορεί να αναστείλει τη διαδικασία αν η διεθνής δικαιοδοσία του άλλου δικαστηρίου αμφισβητείται ».

5. Το Δικαστήριο έχει ήδη εκδώσει δύο αποφάσεις σχετικά με το άρθρο 21 της Συμβάσεως εκτελέσεως.

Στην απόφαση Gubisch [2] το Δικαστήριο διευκρίνισε τι πρέπει να νοείται με τις λέξεις « αγωγές με το ίδιο αντικείμενο και την ίδια αιτία ». Στην απόφαση αυτή διασαφηνίζεται ότι η έννοια της εκκρεμοδικίας κατά το εν λόγω άρθρο περιλαμβάνει την περίπτωση κατά την οποία ο ένας διάδικος έχει υποβάλει σε ιταλικό δικαστήριο αίτημα αναγνωρίσεως ακυρότητας ή, επικουρικώς, λύσεως της συμβάσεως, ενώ εκκρεμεί ενώπιον γερμανικού δικαστηρίου αίτημα εκτελέσεως της ίδιας

2 — Απόφαση της 8ης Δεκεμβρίου 1987, 144/86, Gubisch (Συλλογή 1987, σ. 4861).

συμβάσεως. Δεν υφίσταται καμία αμφισβήτηση μεταξύ των διαδίκων της κύριας δίκης ως προς το σημείο αυτό. Στη Διάταξη περί παραπομπής, το Court of Appeal θεωρεί ότι δεν αμφισβητείται καταρχάς ότι οι εκκρεμούσες ενώπιον του γαλλικού και του αγγλικού δικαστηρίου αγωγές έχουν το ίδιο αντικείμενο και στηρίζονται στην ίδια αιτία κατά την έννοια του άρθρου 21 της Συμβάσεως εκτελέσεως, όπως ερμηνεύθηκε από το Δικαστήριο στην απόφαση Gubisch.

Στην απόφαση Zelger[3] το Δικαστήριο ερμήνευσε τις λέξεις « δικαστήριο (...) που έχει πρώτο επιληφθεί ». Το Δικαστήριο δέχθηκε ότι με τις λέξεις αυτές νοείται:

« το δικαστήριο ενώπιον του οποίου συνέτρεξαν καταρχάς οι προϋποθέσεις από τις οποίες συνάγεται η επέλευση οριστικής εκκρεμοδικίας, οι προϋποθέσεις δε αυτές πρέπει να κρίνονται σύμφωνα με το εθνικό δίκαιο κάθε ενδιαφερόμενου δικαστηρίου ».

Στη Διάταξη περί παραπομπής το Court of Appeal θεωρεί ότι δεν αμφισβητείται ότι το γαλλικό δικαστήριο επελήφθη της διαφοράς ως πρώτο.

6. Με το πρώτο ερώτημα το Court of Appeal ερωτά αν η κατοικία των διαδίκων — και σε καταφατική περίπτωση ποίου — επηρεάζει την εφαρμογή του άρθρου 21 της Συμβάσεως εκτελέσεως. Το ερώτημα αυτό ανέκυψε συνεπεία ενός επιχειρήματος που προέβαλε η OUI, η Deutsche Ruck και η Pine Top ενώπιον του Court of Appeal: οι εν λόγω εταιρίες ισχυρίζονται ότι το άρθρο 21 της Συμβάσεως εκτελέσεως δεν εφαρμόζεται εν προκειμένω, επειδή η New Hampshire δεν έχει την έδρα της σε συμβαλλόμενο κράτος, συγκεκριμένα δε στη Γαλλία.

Το αν η έδρα μιας εταιρίας όπως η New Hampshire πράγματι βρίσκεται έξω από τα συμβαλλόμενα κράτη δεν αποτελεί ζήτημα που υποβάλλεται στο Δικαστήριο. Εντούτοις, ενόψει του κατωτέρω αναφερομένου άρθρου 4 της Συμβάσεως εκτελέσεως, επιθυμώ να το εξετάσω με συντομία, επειδή η διάσταση απόψεων μεταξύ των διαδίκων ως προς τη δυνατότητα εφαρμογής του άρθρου 21 οφείλεται σ' αυτό το ζήτημα.

Το άρθρο 53, πρώτο εδάφιο, της Συμβάσεως εκτελέσεως ορίζει:

« Για την εφαρμογή της παρούσας Συμβάσεως, η έδρα των εταιριών και νομικών προσώπων εξομοιώνεται προς την κατοικία. Για τον καθορισμό, πάντως, της έδρας αυτής εφαρμόζονται οι κανόνες ιδιωτικού διεθνούς δικαίου του δικάζοντος δικαστή. »

Το Court of Appeal διευκρινίζει στη Διάταξη περί παραπομπής ότι το section 42 του Civil Justice and Judgements Act του 1982 περιέχει τους εθνικούς κανόνες βάσει των οποίων καθορίζεται η έδρα των νομικών προσώπων κατά την έννοια του άρθρου 53 της Συμβάσεως εκτελέσεως. Κατ' αυτό το άρθρο, ένα νομικό πρόσωπο είναι εγκατεστημένο σε άλλο συμβαλλόμενο κράτος αποκλειστικά όταν:

— το νομικό πρόσωπο έχει ιδρυθεί ή συσταθεί (« incroporated or formed ») κατά το δίκαιο του κράτους αυτού και έχει σ' αυτό την κατά το καταστατικό έδρα του ή μία άλλη επίσημη διεύθυνση· ή

3 — Απόφαση της 7ης Ιουνίου 1984, 129/83, Zelger (Συλλογή 1984, σ. 2397).

— η κεντρική διεύθυνση και ο έλεγχος του νομικού προσώπου ασκούνται σ' αυτό το κράτος.

Το Court of Appeal, βάσει του ιδιωτικού διεθνούς δικαίου που το διέπει, θεωρεί, επομένως, ότι η New Hampshire δεν είναι πουθενά εγκατεστημένη σε άλλο συμβαλλόμενο κράτος κατά την έννοια του άρθρου 53 της Συμβάσεως εκτελέσεως. Το αιτούν δικαστήριο προσθέτει πάντως ότι το ζήτημα αν η New Hampshire πρέπει να θεωρηθεί κατά το γαλλικό δίκαιο ότι είναι εγκατεστημένη στη Γαλλία αμφισβητείται μεταξύ των διαδίκων.

7. Επανέρχομαι τώρα στο επιχείρημα που προέβαλαν η OUI, η Deutsche Ruck και η Pine Top, όπως το διευκρινίζουν στις παρατηρήσεις που κατέθεσαν στο Δικαστήριο. Κατά τις εταιρίες αυτές, το άρθρο 21 της Συμβάσεως εκτελέσεως εφαρμόζεται μόνο όταν ο εναγόμενος έχει την κατοικία του στο έδαφος συμβαλλομένου κράτους, όχι όμως και όταν, όπως θεωρεί το αιτούν δικαστήριο, δεν έχει κατοικία σ' αυτό. Ενώ στην πρώτη περίπτωση το άρθρο 2 και τα αναφερόμενα στο άρθρο 3 άρθρα της Συμβάσεως εκτελέσεως ορίζουν ευθέως ποιο είναι το αρμόδιο δικαστήριο, στη δεύτερη περίπτωση η διεθνής δικαιοδοσία ρυθμίζεται σε κάθε συμβαλλόμενο κράτος κατά το άρθρο 4 της Συμβάσεως εκτελέσεως από τη νομοθεσία αυτού του κράτους. Στην περίπτωση της αγγλικής νομοθεσίας εφαρμόζεται έτσι η αρχή του « forum non conveniens », η οποία σημαίνει ότι το αγγλικό δικαστήριο μπορεί να αποφανθεί το ίδιο επί της υποθέσεως, όταν, ενόψει των περιστάσεων της υποθέσεως, είναι το ενδεδειγμένο δικαστήριο.

Στις παρατηρήσεις που κατέθεσαν στο Δικαστήριο η New Hampshire, η Βρετανική Κυβέρνηση, η Γερμανική Κυβέρνηση και η Επιτροπή αντικρούουν τον ισχυρισμό ότι το άρθρο 21 της Συμβάσεως εκτελέσεως δεν εφαρμόζεται στην υπό κρίση περίπτωση, δηλαδή όταν γίνεται δεκτό, όπως θεωρεί το αιτούν δικαστήριο, ότι η New Hampshire δεν έχει την έδρα της σε συμβαλλόμενο κράτος. Συμφωνώ μ' αυτή την άποψη για τους λόγους που εκτίθενται κατωτέρω.

8. Το άρθρο 21 της Συμβάσεως εκτελέσεως ρυθμίζει την περίπτωση κατά την οποία εκκρεμούν ενώπιον δικαστηρίων διαφόρων συμβαλλομένων κρατών μεταξύ των ίδιων διαδίκων αγωγές που έχουν το ίδιο αντικείμενο και την ίδια αιτία. Σύμφωνα με αυτή τη ρύθμιση πρέπει το δικαστήριο το οποίο έχει επιληφθεί της υποθέσεως ως δεύτερο (στο εξής: δεύτερο δικαστήριο) να διαπιστώσει την έλλειψη διεθνούς δικαιοδοσίας του υπέρ του δικαστηρίου που επελήφθη ως πρώτο της υποθέσεως (στο εξής: πρώτο δικαστήριο), εκτός αν προτιμήσει να αναστείλει τη διαδικασία, όταν αμφισβητείται η διεθνής δικαιοδοσία του πρώτου δικαστηρίου.

Στο άρθρο 21 της Συμβάσεως εκτελέσεως δεν γίνεται καμία διάκριση ως προς την εκκρεμοδικία ανάλογα με τη ρύθμιση η οποία καθορίζει, σύμφωνα με τη Σύμβαση, τη διεθνή δικαιοδοσία ενός δικαστηρίου. Ειδικότερα, δεν προβλέπεται καμία εξαίρεση, όπως υποστήριξε κατά την επ' ακροατηρίου συζήτηση ο δικηγόρος των αντασφαλιστών, στην περίπτωση κατά την οποία εφαρμόζεται το άρθρο 4 της Συμβάσεως εκτελέσεως. Επομένως, το άρθρο 21 πρέπει να θεωρηθεί ότι έχει την έννοια ότι οι διατάξεις του εφαρμόζονται εφόσον και καθόσον η διεθνής δικαιοδοσία του δικαστηρίου καθορίζεται σύμφωνα με τα άρθρα 2 και 3 της Συμβάσεως εκτελέσεως από τις διατάξεις αυτής της ίδιας της Συμβάσεως (δηλαδή όταν ο εναγόμενος έχει την κατοικία του στο έδαφος συμβαλλόμενου κράτους), καθώς και όταν η διεθνής δικαιοδοσία ρυθμίζεται σύμφωνα με το άρθρο 4 της Συμβάσεως εκτελέσεως από τη νομοθεσία του οικείου συμβαλλόμενου κράτους (δηλαδή όταν ο εναγόμενος

δεν έχει κατοικία στο έδαφος συμβαλλομένου κράτους). Από το *γράμμα* του άρθρου 21 της Συμβάσεως εκτελέσεως προκύπτει επομένως ότι το άρθρο αυτό εφαρμόζεται ανεξάρτητα από την κατοικία των διαδίκων.

9. Η ερμηνεία αυτή συνάδει προς τον επιδιωκόμενο με τη διάταξη αυτή *σκοπό*. Στην υπόθεση Gubisch το Δικαστήριο περιέγραψε τον σκοπό αυτό ως εξής (σκέψη 8):

«Το άρθρο 21 περιλαμβάνεται, μαζί με το άρθρο 22 που αφορά τη συνάφεια, στο τμήμα 8 του τίτλου ΙΙ της Συμβάσεως, το οποίο αποσκοπεί, προς το συμφέρον της ορθής απονομής της δικαιοσύνης εντός της Κοινότητας, στην αποφυγή παραλλήλων διαδικασιών εκκρεμών ενώπιον των δικαστηρίων διαφόρων συμβαλλομένων κρατών και της εκδόσεως αντιφατικών αποφάσεων που θα μπορούσαν να προκύψουν από αυτές. Έτσι, η ρύθμιση αυτή αποβλέπει στον εξαρχής αποκλεισμό, κατά το μέτρο του δυνατού, μιας καταστάσεως όπως η του άρθρου 27, τρίτο εδάφιο, δηλαδή της μη αναγνωρίσεως μιας αποφάσεως λόγω του ασυμβιβάστου της με απόφαση που έχει εκδοθεί μεταξύ των ιδίων διαδίκων στο κράτος αναγνωρίσεως.»

Σύμφωνα με τον σκοπό αυτό, είναι δικαιολογημένο να ερμηνευθεί όσο το δυνατόν ευρύτερα το άρθρο 21 της Συμβάσεως εκτελέσεως, ώστε να εφαρμόζεται καταρχήν (ανεξάρτητα από ενδεχόμενη εξαίρεση σε περίπτωση αποκλειστικής διεθνούς δικαιοδοσίας: βλ. κατωτέρω, σημείο 13) σε όλες τις περιπτώσεις εκκρεμοδικίας ενώπιον δικαστηρίων διαφόρων συμβαλλομένων κρατών που μπορούν να έχουν ως αποτέλεσμα την έκδοση ασυμβίβαστων μεταξύ τους αποφάσεων και, επομένως, όπως λέχθηκε ανωτέρω, ανεξάρτητα από το ζήτημα αν τα συγκεκριμένα δικαστήρια έλκουν τη δικαιοδοσία τους από τη ρύθμιση των άρθρων 2 και 3 ή από τη ρύθμιση του άρθρου 4 της Συμβάσεως εκτελέσεως.

Ούτε από τον επιδιωκόμενο με αυτό το άρθρο σκοπό μπορώ να συναγάγω οποιαδήποτε ένδειξη για τη μη εφαρμογή του άρθρου 21 της Συμβάσεως εκτελέσεως στην περίπτωση του άρθρου 4 της Συμβάσεως αυτής. Επομένως, τόσο ο σκοπός όσο και το γράμμα του άρθρου 21 της Συμβάσεως εκτελέσεως μου επιτρέπουν να συμπεράνω ότι τα άρθρο αυτό εφαρμόζεται ανεξάρτητα από την κατοικία των διαδίκων[4].

Το δεύτερο και το τρίτο ερώτημα

10. Το δεύτερο και το τρίτο ερώτημα αφορούν την *ερμηνεία* του άρθρου 21, *δεύτερο* εδάφιο, της Συμβάσεως εκτελέσεως.

Στο δεύτερο ερώτημα το Court of Appeal εκκινεί από τη σκέψη ότι το άρθρο 21 της Συμβάσεως εκτελέσεως τυγχάνει πράγματι εφαρμογής, ότι η διεθνής δικαιοδοσία του πρώτου δικαστηρίου αμφισβητείται και ότι το δεύτερο δικαστήριο, σύμφωνα με την ευχέρεια που του παρέχει το άρθρο 21, δεύτερο εδάφιο, δεν διαπίστωσε την έλλειψη διεθνούς δικαιοδοσίας του υπέρ του πρώτου δικαστηρίου. Το Court of Appeal επιθυμεί να γνωρίζει αν το δεύτερο δικαστήριο υποχρεούται στην περίπτωση αυτή να αναστείλει τη διαδικασία ή έχει τη δυνατότητα να εκδικάσει απευθείας την υπόθεση.

Το τρίτο ερώτημα υποβάλλεται για την περίπτωση που στο δεύτερο ερώτημα θα δοθεί η απάντηση ότι το δεύτερο δικαστήριο δεν υποχρεούται να αναστείλει τη διαδικασία αλλά *μπορεί* να εκδικάσει το ίδιο την υπόθεση. Με

4 — Με το ίδιο πνεύμα: Droz, G.: *Compétence judiciaire et effets des jugements dans le marché commun*, 1972, σ. 189· Gothot, P., και Holleaux, D., *La convention de Bruxelles du 27 Septembre 1968*, 1985, σ. 123· Kaye, P.: *Civil Jurisdiction and Enforcement of Foreign Judgments*, 1987, σ. 1221· Kropholler, J.: *Europäisches Zivilprozeßrecht*, 1987, σ. 215.

το τρίτο αυτό ερώτημα ερωτά το Court of Appeal αν το δεύτερο δικαστήριο, *στην περίπτωση αυτή*, υποχρεούται ή δικαιούται, προκειμένου να αποφασίσει αν θα αναστείλει τη διαδικασία ή αν θα εκδικάσει το ίδιο την υπόθεση, να εξετάσει αν το πρώτο δικαστήριο έχει διεθνή δικαιοδοσία και, σε καταφατική περίπτωση, υπό ποιες προϋποθέσεις και κατά πόσο οφείλει/μπορεί να προβεί στην εξέταση αυτή.

11. Τα ερωτήματα αυτά οφείλονται στο επικουρικό επιχείρημα της OUI, της Deutsche Ruck και της Pine Top κατά το οποίο το άρθρο 21, δεύτερο εδάφιο, της Συμβάσεως εκτελέσεως παράγει αποτελέσματα μόνο όταν το πρώτο δικαστήριο έχει *πράγματι* διεθνή δικαιοδοσία, πράγμα που το δεύτερο δικαστήριο πρέπει κατά συνέπεια να εξετάσει. Όμως, αν το αγγλικό δικαστήριο εξέταζε εν προκειμένω τη διεθνή δικαιοδοσία του γαλλικού δικαστηρίου, θα προέκυπτε, κατά τις εν λόγω εταιρίες, από την εξέταση αυτή ότι το γαλλικό δικαστήριο είναι κατά τη Σύμβαση εκτελέσεως αναρμόδιο ως προς την Deutsche Ruck και την Pine Top, επειδή οι εταιρίες αυτές έχουν την έδρα τους στην Αγγλία και επομένως θα έπρεπε να έχουν εναχθεί εκεί και ότι το γαλλικό δικαστήριο ούτε ως προς την OUI, η οποία είναι εγγεγραμμένη στα οικεία μητρώα της Αγγλίας ως overseas company, έχει δικαιοδοσία βάσει της Συμβάσεως εκτελέσεως, ακόμη δε λιγότερο βάσει του γαλλικού δικαίου. Η New Hampshire ισχυρίζεται συναφώς, όπως προκύπτει από τη Διάταξη περί παραπομπής, ότι το γαλλικό δικαστήριο έχει πράγματι διεθνή δικαιοδοσία, επειδή κατά το γαλλικό δίκαιο πρέπει να θεωρηθεί ότι έχει έδρα στη Γαλλία κατά την έννοια του άρθρου 4, δεύτερο εδάφιο, της Συμβάσεως εκτελέσεως (ή ενδεχομένως του άρθρου 8, δεύτερο εδάφιο, της Συμβάσεως εκτελέσεως), ίσως δε επίσης και βάσει του άρθρου 5, περίπτωση 1, της Συμβάσεως εκτελέσεως.

12. Το ζήτημα αν το γαλλικό δικαστήριο είναι πράγματι αρμόδιο δεν τίθεται εν προκειμένω. Από το Δικαστήριο ζητείται απλώς να αποφανθεί ως προς το βασικό ερώτημα αν το δεύτερο δικαστήριο έχει τη δυνατότητα, αν μη το καθήκον, να εξετάσει τη διεθνή δικαιοδοσία του πρώτου δικαστηρίου.

Ο δικηγόρος της OUI, της Deutsche Ruck και της Pine Top υποστήριξε κατά την επ' ακροατηρίου συζήτηση ότι το δεύτερο δικαστήριο θα μπορούσε σε ορισμένες περιπτώσεις εκκρεμοδικίας να εκδικάσει το ίδιο την υπόθεση της οποίας έχει επιληφθεί, χωρίς να αναμένει να αποφανθεί το πρώτο δικαστήριο σχετικά με την έλλειψη διεθνούς δικαιοδοσίας. Στην επιστήμη[5] υποστηρίζεται εν μέρει πράγματι η άποψη ότι το άρθρο 21 της Συμβάσεως εκτελέσεως δεν εφαρμόζεται, όταν το δεύτερο δικαστήριο έχει αποκλειστική διεθνή δικαιοδοσία βάσει ενός από τους λόγους που αναφέρονται στο άρθρο 16 της Συμβάσεως εκτελέσεως. Αυτό θα μπορούσε να σημαίνει ότι το δεύτερο δικαστήριο θα πρέπει πάντοτε να εξετάζει αν *ορθώς* η αγωγή ασκήθηκε ενώπιον του πρώτου δικαστηρίου.

13. Το αν το άρθρο 16 της Συμβάσεως εκτελέσεως, καθώς και άλλα άρθρα της Συμβάσεως (μεταξύ άλλων το άρθρο 17) που αναγνωρίζουν αποκλειστική δικαιοδοσία, αποτελούν εξαίρεση από τη ρύθμιση του άρθρου 21 της Συμβάσεως εκτελέσεως είναι ένα ζήτημα που μπορεί να μην εξεταστεί εδώ. Το αιτούν δικαστήριο δεν θίγει αυτό το ζήτημα. Εξάλλου, κανείς από τους διαδίκους της κύριας δίκης δεν υποστήριξε ότι υφίσταται λόγος για την ύπαρξη αποκλειστικής διεθνούς δικαιοδοσίας.

Όποια και αν είναι η απάντηση στο ερώτημα αυτό, νομίζω ότι θα ήταν υπερβολικό να συναχθεί από την (ενδεχόμενη) ύπαρξη εξαιρέσεως σε μία περίπτωση αποκλειστικής δικαιοδοσίας ότι το δεύτερο δικαστήριο μπορεί και πρέπει να εξετάζει και σε άλλες περιπτώσεις αν το

5 — G. Droz, όπ. π., σ. 192 έως 194· P. Kaye, όπ. π., σ. 1221 έως 1223.

πρώτο δικαστήριο είναι πράγματι αρμόδιο. Οι δύο περιπτώσεις είναι θεμελιωδώς διαφορετικές. Στην περίπτωση αποκλειστικής δικαιοδοσίας, το δεύτερο δικαστήριο περιορίζεται στην εξέταση της δικής του (αποκλειστικής) δικαιοδοσίας. Διαφορετική είναι η κατάσταση στην περίπτωση που, όπως εν προκειμένω, δεν συντρέχει λόγος για την ύπαρξη αποκλειστικής δικαιοδοσίας. Σε μια τέτοια περίπτωση το δεύτερο δικαστήριο, αν υιοθετηθεί η άποψη των αντασφαλιστών, θα ωθούνταν να εξετάσει τη δικαιοδοσία του πρώτου δικαστηρίου *αντ' αυτού* προκειμένου να συναγάγει την ύπαρξη της δικής του δικαιοδοσίας σε περίπτωση υποτιθέμενης αναρμοδιότητας του πρώτου δικαστηρίου. Επομένως, από την ύπαρξη *ενδεχόμενης* εξαιρέσεως του άρθρου 21 της Συμβάσεως εκτελέσεως στην περίπτωση αποκλειστικής δικαιοδοσίας δεν μπορεί να συναχθεί κανένα συμπέρασμα για την παρούσα περίπτωση.

14. Ως προς τα ζητήματα που πράγματι τίθενται στην παρούσα υπόθεση, συμφωνώ με τη New Hampshire, τη Βρετανική Κυβέρνηση, τη Γερμανική Κυβέρνηση και την Επιτροπή ότι δεν μπορεί να γίνει δεκτή η ερμηνεία του άρθρου 21, δεύτερο εδάφιο, στην οποία προβαίνουν η OUI, η Deutsche Ruck και η Pine Top (βλ. ανωτέρω σημείο 11). Αυτό προκύπτει από τον σκοπό της διατάξεως αυτής όπως θα εκθέσω στη συνέχεια.

Το άρθρο 21, δεύτερο εδάφιο, της Συμβάσεως εκτελέσεως περιέχει μία εξαίρεση του γενικού κανόνα που ορίζεται στο πρώτο εδάφιο και επιβάλλει την παραπομπή στο πρώτο δικαστήριο. Ο σκοπός αυτής της παρεκκλίνουσας από τον κανόνα διατάξεως περιγράφεται στην έκθεση Jenard ως εξής[6]:

« Ο κανόνας αυτός έχει συμπεριληφθεί για να αποφύγουν οι διάδικοι την έναρξη νέας δίκης αν π.χ. το δικαστήριο που πρώτο έχει επιληφθεί κηρυχθεί αναρμόδιο. Έτσι παρέχεται η δυνατότητα να αποκλειστεί ο κίνδυνος αρνητικών συγκρούσεων δικαιοδοσίας. »

Κατά τη γνώμη μου, από τον σκοπό αυτό προκύπτει ότι το δεύτερο δικαστήριο, όταν δεν επιθυμεί να διαπιστώσει την έλλειψη διεθνούς δικαιοδοσίας του υπέρ του πρώτου δικαστηρίου σε περίπτωση αμφισβητήσεως της δικαιοδοσίας του δικαστηρίου αυτού, πρέπει να περιορίζεται στο να αναστείλει τη διαδικασία χωρίς να εξετάσει το ίδιο την υπόθεση. Πράγματι, με τον περιορισμό στην αναστολή της διαδικασίας επιτυγχάνεται πλήρως ο σκοπός της κατά το δυνατόν αποτροπής αρνητικών συγκρούσεων δικαιοδοσίας (δηλαδή να αποφεύγεται το να μη μπορεί πλέον το δεύτερο δικαστήριο να επιληφθεί εκ νέου της υποθέσεως, όταν το πρώτο δικαστήριο κηρύττει εαυτό αναρμόδιο). Για τον σκοπό αυτό δεν είναι αναγκαίο το δεύτερο δικαστήριο να εξετάζει την υπόθεση και στη συνέχεια να αποφαίνεται επί της διαφοράς. Αντιθέτως, εάν το κάνει, τότε δημιουργείται κίνδυνος εκδόσεως ασυμβίβαστων μεταξύ τους αποφάσεων, δηλαδή όταν και το πρώτο δικαστήριο κηρύσσει εαυτό αρμόδιο και αποφαίνεται επί της διαφοράς, πράγμα που η Σύμβαση εκτελέσεως επιδιώκει κατά το δυνατό να αποτρέψει (ανωτέρω σημείο 9).

15. Επομένως, το δεύτερο δικαστήριο οφείλει, σε μία περίπτωση όπως η υπό κρίση, να αναστείλει τη διαδικασία, όταν δεν έχει διαπιστώσει την έλλειψη διεθνούς δικαιοδοσίας του υπέρ του πρώτου δικαστηρίου[7]. Αυτό ισχύει και όταν το δεύτερο δικαστήριο θεωρεί ότι το πρώτο επιληφθέν δικαστήριο δεν έχει διεθνή δικαιοδοσία. Πράγματι, δεν εναπόκειται στο δεύτερο δικαστήριο — ανεξάρτητα από την περίπτωση υπάρξεως αποκλειστικής δικαιοδοσίας (βλ. ανωτέρω, σημείο 13) — αλλά στο

6 — Έκθεση του P. Jenard σχετικά με τη Σύμβαση για τη διεθνή δικαιοδοσία και την εκτέλεση αποφάσεων σε αστικές και εμπορικές υποθέσεις (ΕΕ 1986, C 298, σ. 29, ιδίως σ. 69).

7 — Με το ίδιο πνεύμα: P. Gothot και D. Holleaux, όπ. π., σ. 126· P. Kaye, όπ. π., σ. 1219.

πρώτο να αποφανθεί ως προς τη δικαιοδοσία του. Διαφορετική κρίση θα ισοδυναμούσε με αδικαιολόγητη ανάμιξη του δεύτερου δικαστηρίου στη δικαιοδοτική εξουσία του πρώτου.

Η εκτιθέμενη ανωτέρω άποψη συνάδει επίσης κάλλιστα με το γράμμα του άρθρου 21, δεύτερο εδάφιο, της Συμβάσεως εκτελέσεως, στο οποίο αναφέρεται ως μόνη εναλλακτική δυνατότητα η αναστολή της διαδικασίας υπέρ του πρώτου δικαστηρίου, χωρίς να προβλέπεται η δυνατότητα για το δεύτερο δικαστήριο να εκδικάσει την υπόθεση εάν το επιθυμεί.

Το τέταρτο ερώτημα

16. Το τέταρτο ερώτημα αφορά το πεδίο εφαρμογής των διατάξεων του τίτλου ΙΙ, τμήμα 3, της Συμβάσεως εκτελέσεως σε σχέση με συμβάσεις αντασφαλίσεως. Ενόψει του ότι το ερώτημα αυτό υποβλήθηκε για την περίπτωση που η απάντηση στα προηγούμενα ερωτήματα θα ήταν ότι το δεύτερο δικαστήριο υποχρεούται ή δικαιούται να εξετάσει τη διεθνή δικαιοδοσία του πρώτου δικαστηρίου, δεν χρειάζεται, ενόψει των απαντήσεων που προέτεινα ανωτέρω, να εξετάσω εγγύτερα το ερώτημα αυτό.

Πρόταση

17. Προτείνω να δοθούν στα προδικαστικά ερωτήματα οι ακόλουθες απαντήσεις:

« 1) Το άρθρο 21 της Συμβάσεως εκτελέσεως εφαρμόζεται ανεξάρτητα από την κατοικία των διαδίκων οι οποίοι έχουν ασκήσει αγωγές ενώπιον δικαστηρίων διαφόρων συμβαλλομένων κρατών που έχουν το ίδιο αντικείμενο και την ίδια αιτία.

2) Όταν, κατά την εφαρμογή του άρθρου 21 της Συμβάσεως εκτελέσεως, αμφισβητείται η διεθνής δικαιοδοσία του δικαστηρίου που έχει ως πρώτο επιληφθεί της διαφοράς, το δικαστήριο το οποίο έχει ως δεύτερο επιληφθεί της διαφοράς οφείλει, όταν κατ' εφαρμογή του δευτέρου εδαφίου του προαναφερθέντος άρθρου δεν διαπιστώνει την έλλειψη διεθνούς δικαιοδοσίας του υπέρ του πρώτου δικαστηρίου, να αναστείλει άνευ ετέρου τη διαδικασία. »